

recerca

Estudi demogràfic de la població refugiada a Alcover durant la Guerra Civil (1936-1939)

Juan Roberto Zepeda Iturrieta

1. Introducció

Com és ben sabut, el triomf de la sublevació feixista en alguns territoris, l'estiu de 1936, suposà la divisió d'Espanya en pràcticament dues zones: una de nacional i una altra de republicana. Una separació física que n'imposà una de més rellevant i, si més no, inherent a les dues parts: la ideològica. O eres d'uns o eres dels altres. Aquesta dicotomia obligà la població a moure's cap a una banda o una altra.

En el cas dels desplaçats republicans, hem de tenir en compte dos aspectes que, al meu parer, són cabdals: un, la gent fugí per la proximitat dels combats i per un sentiment tan humà com és la por, una por bastida a partir de la ferotge repressió franquista que, sens dubte, serà utilitzada com a estratègia de guerra per anihilar tot aquell considerat enemic. I dos, les dates d'arribada a les zones de rereguarda aniran estretament lligades a la situació del front de guerra en aquells moments.

Dit això, cal afegir que la majoria dels municipis catalans va rebre desplaçats d'altres territoris fins pràcticament el final del conflicte. Alcover fou

un d'aquests. Precisament, la temàtica del següent article s'emmarca dins l'estudi dels refugiats acollits en aquest municipi durant la Guerra Civil. No obstant això, a diferència d'altres investigacions similars que he fet anteriorment, he volgut aquesta vegada centrar-me exclusivament en aspectes més relacionats amb la demografia com ara l'estructura per edat i sexe de la població refugiada durant les cinc etapes migratòries, establertes a partir de les dates d'arribada, i altres com poden ser la natalitat, la mortalitat, la nupcialitat, les professions i el lloc d'origen i de procedència. Sóc conscient que queden temes per tractar, també importants, però que no els he volgut incloure perquè en gran part ja ho va fer Rosa M. Sanromà i Barberà en el seu article.¹

Tampoc he contemplat el paper dels diferents organismes implicats en l'ajut als refugiats durant la guerra, ja que, tal com he dit abans, en anteriors articles ja ho he exposat sobradament.² En definitiva, cada nova investigació et planteja nous reptes i noves formes de construir la història.

Finalment, cal comentar que per portar a terme aquest treball he utilitzat principalment el Fons de l'Ajuntament d'Alcover: llibres d'actes del Consell Municipal, correspondència, llibres de caixa dels refugiats, padrons d'habitants i, sobretot, documentació generada per la secció de beneficència i assistència social (fitxes de personal refugiat, altes i baixes, assistència i queviures, etc.). Tanmateix, no ha estat l'únic, també he cregut necessari consultar-ne d'altres com ara el Fons de la Comissaria Delegada de la Generalitat de Catalunya a Tarragona (1931-1939), que es conserva a l'Arxiu Històric de la Diputació de Tarragona (AHDT), o el Fons Generalitat de Catalunya: Segona República (1931-1939), custodiat a l'Arxiu Nacional de Catalunya (ANG), a Sant Cugat del Vallès, que recull bona part de la documentació corresponent a la secció de Sanitat i Assistència Social de la Generalitat.

¹ SANROMÀ BARBERÀ, ROSA M.: "El poble en contacte amb la guerra" a *La guerra civil a Alcover. Butlletí del Centre d'Estudis Alcoverencs*. Alcover, Centre d'Estudis Alcoverencs, gener-desembre 2002, pp. 141-155.

² VEGEU ZEPEDA ITURRIETA, J. R.: "Els refugiats a Aiguamúrcia durant la Guerra Civil (1936-1939)", a Santes Creus. *Revista de l'Arxiu Bibliogràfic*, volum XXIII (2010), pp. 93-126; ZEPEDA ITURRIETA, J. R.: "Els refugiats de guerra a Constantí (1936-1939)", a *Estudis de Constantí*, núm. 27 (2011), Centre d'Estudis de Constantí/Ajuntament de Constantí, pp. 167-200 i ZEPEDA ITURRIETA, J. R.: "Els refugiats de guerra al Tarragonès (1936-1939)", a ARNABAT, Ramon; GAVALDA, Antoni (eds.): *Congrés Internacional Pere Anguera*. Homenatge al doctor Pere Anguera, vol. I: Història local. Recorreguts pel liberalisme i el carlisme, València, Editorial Afers i Grup ISOCAC-URV, 2012, pp. 267-278.

D'altra banda, gràcies al buidatge del registre civil d'Alcover he pogut confeccionar els capítols dedicats a la natalitat, la mortalitat i la nupcialitat de la població refugiada durant la seva estada.

Per acabar, només cal agrair la col·laboració de totes aquelles persones que han participat d'una manera o altra en l'elaboració d'aquest treball, en especial a l'arxivera municipal d'Alcover, Núria Poy, a la Rosa Brunet del registre civil i al Jaume Camps, sense ells no hauria estat possible.

2. Estructura per edat i sexe de la població refugiada durant les diferents etapes migratòries

Entre la diversa documentació generada per la secció de beneficència i assistència social es conserven un gran nombre de fitxes d'enregistrament de refugiats i una sèrie de llistes nominals. Tant en unes com en les altres s'apuntà com a primera data d'arribada el 26 d'octubre de 1936. Els primers evacuats procedien de la zona d'Extremadura i d'Andalusia i sumaven un total de 82 persones.³ El gruix estava compost principalment per dos grups: un que aglutinava refugiats que procedien de la província de Badajoz (Guareña, Don Benito i Valencia de Mombuey) i un altre on hi havia els de la província de Còrdova (Còrdova, Palma del Río, Almodóvar del Río, Fuente Carreteros i Peñarroya).

Tal com he apuntat en la introducció, la data d'arribada estava estretament relacionada amb la línia del front. Així doncs, a mesura que queien territoris en mans dels rebels s'anaven produint moviments de població cap a zones de rereguarda. Per tant, si seguim la cronologia dels combats podem contextualitzar l'arribada a altres poblacions.

³ Aquesta xifra no es correspon a la que van donar les autoritats alcoverenques. Tant al llibre d'actes del Consell Municipal com a la llista enviada per l'alcalde al Comissariat d'Assistència als Refugiats (CAR), s'assenyalà que el 26 d'octubre de 1936 van arribar un total de 79 refugiats. Tanmateix, resseguint les fitxes d'inscripció dels refugiats, n'he comptabilitzat tres més que no s'hi inclogueren: Ignacio Martínez Belmonte (Còrdova), Antonio Ramos Rodríguez (Alcalá de los Gazules-Cadís) i José Martínez Coca. Sembla que al cap de poc d'arribar van ser traslladats a Reus, on finalment es van quedar, i com que la llista s'elaborà posteriorment a la data d'arribada (març de 1937) ja no els hi van incloure. AMA: Fons Ajuntament d'Alcover. Beneficència i Assistència Social. Atenció a Refugiats 1936-1938. Fitxes personal refugiat 1936-1938. Sig. sist. 4.5.7. Sig. top. 4.4.27 i Llibre d'actes del Consell Municipal 1936-1937, 27-10-1936, foli 3 revers. Sig. sist. I.6.I.147. Sig. top. 4.2.4.

Dit això, veiem en quin context s'originà aquesta primera arribada de refugiats a Alcover. Entre l'agost i l'octubre de 1936 les tropes del coronel Yagüe i el general Varela van ocupar diverses poblacions d'Andalusia i d'Extremadura. Els combats i sobretot la ferotge repressió portada a terme per les autoritats franquistes provocaren la fugida de població civil cap a territori republicà. Seran els primers desplaçats de guerra que inicialment seran evacuats en direcció a Madrid per posteriorment ser traslladats cap a Catalunya. En un principi, es van concentrar a Barcelona però ràpidament el Govern de la Generalitat s'adonà que era indispensable repartir-los per tot el territori.⁴

Cap a l'octubre de 1936 comencen a arribar els primers refugiats a Alcover. Dins del grup dels extremenys la majoria procedien de Guareña, una localitat durament castigada per les forces rebels, ja que durant l'esclat de la revolta es posicionà clarament a favor de la República, com ho demostra el fet que una part de la població impedís el sollevament d'un grup de guàrdies civils que s'havien aquarterat a la caserna.⁵

Respecte a l'estructura demogràfica per edat i sexe, ens adonem, en primer lloc, que dels 82 refugiats, 40 eren homes (48,8%) i 42 dones (51,2%). Per tant, la proporció estava força igualada. Això es deu al fet que en aquesta primera onada la majoria de les unitats familiars que arriben estan senceres, és a dir, integrades per l'home, com a cap del grup, seguit de la dona, els fills i, en alguns casos, d'altres familiars.

En segon lloc, si dividim la població refugiada en jove (de 0 a 14 anys), adulta (de 15 a 64) i vella (més de 65 anys) la proporció és la següent: 45 joves (54,9%), 37 adults (45,1%) i cap vell (0%). Així doncs, més de la meitat

⁴ Una de les primeres mesures que portà a terme la Conselleria de Sanitat i Assistència Social, per decret de 17 d'octubre de 1936, va ser la creació a tots els caps de partit i a les ciutats de més de deu mil habitants un Comitè Comarcal d'Ajut als Refugiats, depenent d'un organisme central amb seu a Barcelona (CCAR). Acte seguit, es responsabilitzà als alcaldes de cada municipi que notifiqessin als comissaris de la seva demarcació tots els refugiats que tenien i els establiments i cases disponibles. DOGC, núm. 292, 18-10-1936, p. 244.

⁵ CHAVES PALACIOS, Julián: *La Guerra Civil en Extremadura. Operaciones militares (1936-1939)*. Mérida, Junta de Extremadura. Consejería de Cultura y Patrimonio, 1997, p. 31.

de la població refugiada era jove, amb un pes demogràfic important dels menors de 10 anys (35).⁶

Mentrestant, la guerra prosseguia i continuaven arribant refugiats. Després d'aquesta primera onada, se'n produeix una de segona durant el mes de febrer de 1937 a causa de la caiguda de Màlaga en mans dels nacionals a partir del 8 de febrer. Segons s'anotà en les fitxes d'inscripció, el 22 de febrer arribà un grup de malaguenys format per 31 refugiats procedents de les localitats de Campillos, Almargen i la mateixa capital. Gràcies al testimoni de Francisco Arca Calderón coneixem dades de la seva evacuació. Sembla que el 7 de febrer van abandonar Màlaga en direcció a Almeria. Després d'estar uns dies allí, el 21 de febrer en foren novament traslladats. Durant aquesta segona evacuació es separà de la seva família quan, per error, pujà al tren que anava en direcció a Tarragona, en lloc d'agafar el que es dirigia a Alacant.⁷ Aquest no fou un cas aïllat, ans al contrari, era freqüent que durant les evacuacions massives es produïssin episodis semblants. Un dels mitjans habituals que s'utilitzà durant la guerra per localitzar familiars fou la premsa. Un exemple clar el trobem en la secció "En favor de los refugiados" de *La Vanguardia*, on s'anotaven els noms i cognoms dels familiars desapareguts i el municipi on estaven acollits.⁸

Si analitzem l'estructura demogràfica del grup malagueny, ens adonem que hi havia 15 homes (48,4%) i 16 dones (51,6%). Per tant, la proporció continuava mantenint-se bastant equilibrada; igual que en la primera onada, segueixen arribant unitats familiars amb l'home al capdavant. D'altra banda, dels tres grups d'edat: joves, adults i vells, destacava per damunt de tots el d'adults amb 19 individus (61,3%), seguit dels joves amb 12 (38,7%) i continuava sense arribar cap vell. A més a més, la majoria dels homes o bé eren menors de 15 anys o bé superaven de llarg la quarantena. En canvi,

⁶ Alguns d'aquests nens foren acollits en cases particulars: Erminia Triguero Falcón, Pablo Burguillos Castro, Carmen, Josefa, Modesto i Fulgencio López Oliva, Leopoldo Cortés García, José i Antonio Mancha Rodríguez. AHD: Governació. Cpf, 23 (1936).

⁷ AMA: Fons Ajuntament d'Alcover. Beneficència i Assistència Social. Atenció a Refugiats 1936-1938. Fitxes personal refugiat 1936-1938. "Carta enviada per Eduard Borràs a l'alcalde d'Alacant demanant informació...", Tarragona, 25-2-2937. Sig. sist. 4.5.7. Sig. top. 4.4.27.

⁸ La refugiada càntabra Jesusa Mier Gutiérrez (Cabezón de la Sal) utilitzà aquest mitjà per localitzar la seva filla Josefina Gutiérrez Mir. *La Vanguardia*, 12-12-1937, p. 6.

les dones eren més joves, d'edats compreses entre els 20 i els 37 anys, i menors de 15 anys.

Fins aquells moments, Alcover albergava un total de 110 refugiats. Si tenim en compte que pel mes de març de 1937 el municipi comptava amb una població de fet de 2.877 habitants (residents i presents, més els transeünts que hi havia en aquell moment), la xifra de refugiats representava el 3,8% del total de la població.

Entre el 22 de febrer i el 10 de juliol de 1937 no en tenim documentada cap arribada. És a partir d'aquesta darrera data quan localitzem uns pocs refugiats, només una família de 8 membres procedent de Madrid i 2 persones més. És, doncs, un grup reduït en què predominen les dones (60%) i els adults (70%).⁹

Amb la caiguda del front del Nord, comencen a arribar de nou refugiats a partir del 10 de setembre de 1937. Eren un grup de 15 persones constituït pràcticament per tres famílies: dues d'originàries de Cantàbria (Cabezón de la Sal) i una de Biscaia (Bilbao). No foren els únics, el 17 d'octubre n'arribava una altra de 9 membres procedent d'Avilés (Astúries).

Val a dir que, per una banda, tant els bascos com els asturians tingueren una estructura assistencial pròpia amb les seves respectives delegacions de govern establertes a Catalunya. En el cas de les institucions basques, confeccionaven els seus propis censos de refugiats,¹⁰ utilitzaven els seus menjadors, camions, etc. Mentre durà la guerra funcionaren força bé, a causa sobretot de les bones relacions amb la Generalitat i, en part, per disposar de més recursos que altres comunitats. Per altra banda, gran part de l'evacuació del nord es portà a terme des d'Astúries, foren milers els que es concentraren al Principat per més tard ésser evacuats en vaixells cap als ports del litoral atlàntic francès i posteriorment passar a Catalunya.

El grup del nord estava compost principalment per dones i infants (79,2%), i per primera vegada tenim un refugiat major de 65 anys.¹¹ Certament, no ar-

⁹ Vegeu la taula de la distribució de la població refugiada per sexe i grups d'edat.

¹⁰ El Govern Basc, en col·laboració amb la Generalitat, es posava en contacte amb els alcaldes de les diferents localitats catalanes i els demanava una llista nominal detallada dels refugiats bascos que tenien acollits. En el cas d'Alcover, n'he localitzat tres de Bilbao: Àngela Olea García, Venancia Santamaría i Luis Velasco Santamaría.

¹¹ Leoncia Álvarez García de 75 anys.

«Targetes de felicitació (Nadal) enviades per la Delegació del Govern d'Euskadi a Catalunya als refugiats bascos acollits a Alcover». Any 1937. AMA: Fons Ajuntament d'Alcover: Beneficència i Assistència Social. Assistència Social Prorefugiats 1937-1938. Sig. sist. 4.5.9. Sig. top. 4.4.27.

ribà cap home entre els 15 i els 60 anys, per tant, a diferència de les altres etapes, és la primera vegada que trobem unitats familiars encapçalades majoritàriament per dones. Aquest fet es deu, segurament, a les normes d'evacuació que adoptaren les autoritats asturianes respecte a la població civil. En el cas dels homes, havien d'acreditar que eren majors de 60 anys o bé que encara no havien complert els 15.¹²

A partir de l'abril de 1938, com a conseqüència de l'ofensiva nacional al front d'Aragó, es produirà un altre èxode important de població civil cap a municipis catalans. De nou, Alcover acollirà evacuats de les províncies de

¹² La Comisión de Abastecimiento, Transporte y Evacuación de Asturias va establir que tots els municipis devien confeccionar uns censos d'evacuació en base a tres grups fonamentals: a) invàlids totals com a conseqüència de la guerra, b) vídues i fills de morts en campanya i c) dones afectes al règim, nens i homes majors de 60 i menors de 15 anys. Vegeu GONZÁLEZ LÓPEZ, Etelvino. *Ni cautivos ni desarmados: Asturianos refugiados en Cataluña (1937-1939)*. Oviedo, KRK ediciones, 2008, pp. 59-61.

Saragossa (Maella, Quinto i Escatron), Terol (Mazaleón, Torrevelilla i Valdealgorefa) i Osca (Alcolea de Cinca). De fet, des de l'abril fins al novembre de 1938 no deixaran d'arribar refugiats aragonesos i també desplaçats catalans de l'àrea de l'Ebre, concretament de Tortosa i d'Ascó. Com és prou conegut, l'arribada de l'exèrcit franquista a la riba dreta del riu l'abril de 1938 motivarà que moltes famílies abandonin les seves llars i es dirigeixin cap a zones de rereguarda, allunyades dels combats.

En conjunt, sumaven un total de 102 refugiats: 42 d'Ascó, 16 de Maella (Saragossa), 14 de Tortosa, 6 de Torrevelilla (Terol), 5 de Valdealgorefa (Terol), 4 de Mazaleón (Terol), 4 de Quinto (Saragossa), 4 d'Alcolea de Cinca (Osca), 4 de Lleida¹³ i 3 d'Escatron (Saragossa).

De tots ells, 44 eren homes (43,1%) i 58 dones (56,9%), per tant, segueixen arribant més dones. Ara bé, a diferència de la darrera etapa, en aquesta tornen a predominar les unitats familiars encapçalades per homes. I si ho mirem per grups d'edat, continuen portant el pes demogràfic els adults (65,7%).

Taula 1: *Distribució de la població refugiada per sexe i grups d'edat (1936-1938)*

		Primera etapa migratòria (26/10/1936)	Segona etapa migratòria (22/02/1937)	Tercera etapa migratòria (10/07/1937)	Quarta etapa migratòria (10/09/1937-17/10/1937)	Cinquena etapa migratòria (07/04/1938-30/11/1938)	Total
Població jove (0 a 14 anys)	Homes	20	5	1	4	15	45
	Dones	25	7	2	5	13	52
Població adulta (15 a 64 anys)	Homes	20	10	3	1	27	61
	Dones	17	9	4	13	40	83
Població vella (més de 65 anys)	Homes	0	0	0	0	2	2
	Dones	0	0	0	1	5	6
Total		82	31	10	24	100	249

Font: AMA: Fons Ajuntament d'Alcover. Beneficència i Assistència Social. Atenció a refugiats 1936-1938. Fitxes personal refugiat 1936-1938. Sig. sist. 4.5.6. i 4.5.7. Sig. top. 4.4.27.

¹³ Les quatre refugiades que procedien de Lleida eren naturals d'Alcover: Rosa Agràs Ferré, Enrica Barberà Torrell, Dolors Gombau Barberà i Progrés Gombau Barberà. Sembla que vivien a Lleida i van ser acollides a Alcover com a refugiades, així ens ho indica un escrit enviat pel delegat de la III vegueria del Comissariat d'Assistència als Refugiats, J. Cadevall, a l'alcalde d'Alcover. AMA: Fons Ajuntament d'Alcover. Beneficència i Assistència Social. Atenció a refugiats 1936-1938. Documentació diversa 1937-1938. Sig. sist. 4.5.4. Sig. top. 4.4.27.

3. Característiques demogràfiques

3.1. Natalitat

Tot examinant els llibres de naixements del registre civil d'Alcover, em vaig adonar que durant els anys que durà el conflicte únicament s'anotà el de Luis Mora Barrero, fill de refugiats extremenys.¹⁴ Els seus pares eren originaris de Guareña i provenien del primer grup que arribà a Alcover el 26 d'octubre de 1936. Sembla que la mare ja estava embarassada quan viatjà, ja que la criatura va néixer uns mesos després, el 10 de maig de 1937.

No obstant això, no fou l'únic, durant el mes de febrer de 1937 nasqué un altre nadó fill de refugiats extremenys. Era una nena i es deia Rufina Lima García, el seu naixement s'anotà en la fitxa de refugiats que l'Ajuntament d'Alcover confeccionava de les famílies nouvingudes. Els seus pares també eren originaris de Guareña i sembla que al cap d'uns mesos de néixer van marxar cap a Villanueva de la Serena (Badajoz).¹⁵

3.2. Mortalitat

Igual que amb els naixements, una de les fonts utilitzades per conèixer el nombre de refugiats morts durant la seva estada a Alcover ha estat el registre civil, concretament els llibres de defuncions. La primera inscripció correspon a la nena de 9 anys Rosa Triguero Falcón, natural de Guareña, que va morir el 19 de març de 1937 com a conseqüència d'una infecció de ventre.¹⁶

La segona correspon a Amalia García Segura (77 anys), refugiada originària de Zurgena (Almeria) que morí el 7 de novembre de 1937 com a conseqüència d'una apoplexia.¹⁷

¹⁴ Registre Civil d'Alcover. Llibre de naixements volum 38 (1934-1939), foli 112.

¹⁵ AMA: Fons Ajuntament d'Alcover. Beneficència i Assistència Social. Atenció a refugiats 1936-1938. Fitxes personal refugiat 1936-1938. Sig. sist. 4.5.7. Sig. top. 4.4.27.

¹⁶ Registre Civil d'Alcover. Llibre de defuncions volum 35 (1935-1939), foli 82 revers.

¹⁷ Registre Civil d'Alcover. Llibre de defuncions volum 35 (1935-1939), foli 104.

3.3. Nupcialitat

Un altre dels aspectes que també volia incloure són les relacions afectuoses que s'establiren entre la població autòctona i la població refugiada a través dels enllaços matrimonials. D'una banda, cal comentar que alguns d'aquests es celebraren davant els jutges municipals Antoni Sans Bofarull i Joan Puig Juncosa, i d'una altra, que es van produir dos tipus de matrimonis: entre autòctons i refugiats, i entre els mateixos refugiats. Respecte al primer tipus, n'he comptabilitzat dos: un, celebrat el 12 de juny de 1937, entre l'alcoverenca Llúcia Climent Bové i el refugiat Josep Segarra Esquerria, natural d'Alcolea de Cinca (Osca),²⁰ i un altre que tingué lloc el 22 d'octubre de 1938 entre el veí Anton Coll Llaboré i la refugiada Consuelo Gutiérrez Mier, originària de Cabezón de la Sal (Cantàbria).²¹

Pel que fa als matrimonis entre els mateixos refugiats, cal destacar-ne un de celebrat el 21 d'abril de 1937 entre Baltasar Romero García i Bàrbara Mora Escalante, tots dos originaris de Campillos (Màlaga).²² Ell estava enrolat com a milicià en la Divisió Lenin, Batalló "Andaluz", i ella residia com a refugiada a Alcover.

Finalment, existeix un altre enllaç celebrat el 31 d'octubre de 1938 entre Restituto Díaz Hellín i Lizcano, natural de Campo de Criptana (Ciudad Real) i Carmen Moreno Paez, natural de Pedrera (Sevilla).²³ Tot i que no es determina, crec que podien ser desplaçats que estaven de pas per Alcover. Ell era militar i és possible que anés en retirada cap al nord i, tot aprofitant la seva estada a Alcover, s'haguessin casat.

3.4. Activitats laborals

Si analitzem l'estructura sociolaboral dels refugiats que van arribar a Alcover entre els anys 1936 i 1938, ens adonem ràpidament que, en el cas de les dones, no se n'especificà cap professió sinó que simplement s'apuntà labors. Un concepte prou ampli i subjectiu que podia englobar diverses

²⁰ Vivia a la Riba i era germà de Concha Segarra Esquerria, refugiada a Alcover. Registre Civil d'Alcover. Llibre de matrimonis volum 21 (1935-1939), foli 42.

²¹ Registre Civil d'Alcover. Llibre de matrimonis volum 21 (1935-1939), foli 51.

²² Registre Civil d'Alcover. Llibre de matrimonis volum 21 (1935-1939), foli 39.

²³ Registre Civil d'Alcover. Llibre de matrimonis volum 21 (1935-1939), foli 53.

feines relacionades amb la llar i amb el manteniment familiar. Així doncs, un total de 94 dones (37,7%) van declarar no tenir cap ocupació concreta.²⁴ En canvi, l'activitat predominant entre els homes adults estava relacionada directament amb les tasques del camp. Un total de 54 refugiats tenien com a professió camperol o pagès (21,7%).

Després de les dones, el segon grup més representatiu eren els infants i els escolars amb 85 persones (34,1%). Ara bé, hem de tenir en compte dos aspectes importants: primer, que dels 0 als 12 anys no se n'assenyalà cap activitat, ni tan sols si eren escolars.²⁵ Segon, són uns anys en què l'escola també es veu alterada per la guerra: mestres que s'han d'incorporar al front, nens que arriben d'altres pobles de l'Estat espanyol i s'han d'escolaritzar, etc.²⁶ Precisament, molts d'ells es van veure amb la necessitat d'ajudar les seves famílies i això generà que ben aviat abandonessin l'escola per posar-se a treballar. Així doncs, tenim refugiats que amb 12, 13 o 14 anys consten com a camperols, en el cas dels nois, i com a labors, en el cas de les noies.²⁷

Per últim, un total de 12 (4,8%) tenien oficis diversos: peó, paleta, impressor, ferroviari, forner, venedor ambulat, carreter, picapedrer, miner i carrabiner retirat.

Per acabar, cal comentar que amb la creació del Comissariat d'Assistència als Refugiats es donà als ajuntaments la responsabilitat i el dret d'ordenar, dins del seu municipi i sota la normativa de la Generalitat, la vida dels refugiats. Entre les mesures adoptades s'acceptà que poguessin desenvolupar tasques a canvi d'una remuneració.²⁸ Alguns dels refugiats acollits a Alcover van treballar en la construcció del camp d'aviació de Vilallonga, en la reparació de la carretera de Reus a Montblanc i en la construcció de maons de salda a Picamoixons.

²⁴ Només en el cas de la refugiada Juana Mora Espilo s'assenyalà com a professió camperol, en lloc de labors.

²⁵ En aquells anys l'educació primària obligatòria anava dels 6 als 12 anys.

²⁶ Vegeu FONTQUERNI, E.; RIBALTA, M. *L'ensenyament a Catalunya durant la guerra civil*. El CENU. Barcelona, Barcanova, 1982.

²⁷ Aquest és el cas de Manuel Galeote Cañamero (13 anys), Antonio Romero García (12 anys), Victoria i Elisa García Lora (12 i 14 anys), Alejandrina Portugal Suárez (13 anys), María i Victorina Gutiérrez Mier (12 i 13 anys), Josep Jornet Madico (14 anys) Nieves Pellicer Sanguesa (12 anys) i Carmen Gascón Tudó (13 anys).

²⁸ DOGC, núm. 236, 24-8-1937, pp. 745-748.

Taula 2: *Professions de la població refugiada a Alcover (1936-1938)*

Professions	Nombre de refugiats	%
Labors	94	37,75
Camperol	54	21,68
Peó	1	0,40
Paleta	2	0,80
Impressor	2	0,80
Ferroviani	1	0,40
Garrabiner (retirat)	1	0,40
Carreter	1	0,40
Venedor ambulant	1	0,40
Miner	1	0,40
Picapedrer	1	0,40
Forner	1	0,40
Infants i escolars	85	34,13
No s'especifica	4	1,60
Total	249	100

Font: AMA: Fons Ajuntament d'Alcover. *Beneficència i Assistència Social. Atenció a refugiats 1936-1938. Fitxes personal refugiat 1936-1938. Sig. sist. 4.5.6. i 4.5.7. Sig. top. 4.4.27.*

3.5. Lloc d'origen i de procedència

Tant en les fitxes d'inscripció com en les llistes nominals de refugiats s'annotava, entre altres dades, el lloc d'origen i el de procedència. Un indicava la naturalesa i l'altre la darrera població on havien viscut. Ara bé, no sempre s'annotava l'últim indret on havien estat, també es podia donar el cas que apuntessin la ciutat d'on havien estat evacuats, per exemple, podien viure a Àvila o Toledo però com que eren evacuats des de Madrid s'annotava aques-

MUNICIPI D'ALCOVER		COMARCA ALT CAMP	
NOTA que es formula com a resultat de la investigació practicada respecte a les pensions, sous, jornals i altres emoluments que percebien, ultra el subsidi corresponent, els Refugiats de zones de guerra acollits en aquesta població			
Nombre de familiar	Noms i cognoms	Sou o jornals diari Passabes	Lloc on treballen i altres circumstancies
2	José Jernet Montaña José Jernet Badiso	18.- 18.-	Construcció maons saló a Ficoaixons.
2	Rosa Rada Serrano		El seu marit incorporat a l'Exercit, lleva 1938.
4	José Florença Grau José Florença Rada	22.- 10	Reparació carretera Reus a Montblanc Construcció maons saló a Ficoaixons.
6	José Rada Ferré Joan Rada Serrano	22.-	Reparació carretera Reus a Montblanc Incorporat a l'Exercit.
3	Faustí Usón Utrera Ángel Usón Montu	24,75	Construcció camp aviació Vilallonga. Incorporat a l'Exercit.
4	Benito Ribés Jernet	24'75	Construcció camp aviació Vilallonga.
3	Joan José Ciras Guardia	24,75	Construcció camp aviació Vilallonga. Te un fill incorporat a l'Exercit.
2	Sebastià Jordà Montaña	22.-	Reparació carretera Reus a Montblanc

«Jornals que cobraven els refugiats empleats pel municipi». Any 1938. AMA: Fons Ajuntament d'Alcover. Beneficència i Assistència Social. Assistència Social Prerefugiats 1937-1938. Sig. sist. 4.5.9. Sig. top. 4.4.27.

ta última. Fins i tot, com succeí a Alcover, podia ser que majoritàriament indiquessin la residència originària, és a dir, el lloc on vivien habitualment. Per tant, hem d'anar en compte quan analitzem la procedència, ja que la informació pot variar sensiblement.

Un cop dit això, si comparem el nombre de refugiats de les dues taules ens donem de seguida que hi ha molt poca variació entre les xifres corresponents al lloc d'origen i la procedència. Certament és així perquè en la majoria de casos coincideixen. D'altra banda, si ens centrem exclusivament en la procedència segons la província es desprèn que aquella que més refugiats aportà durant la guerra fou Tarragona amb 56 (22,4%), bàsicament a partir de l'abril de 1938. Per darrera trobem Badajoz amb 54 (21,6%), Màlaga amb 31 (12,4%), Saragossa amb 23 (9,2%), Terol amb 15 (6%), Cantàbria amb 12 (4,8%), Astúries amb 9 (3,6%) i Madrid amb 8 (3,2%). La resta tenen una aportació bastant inferior.

Taula 3: Lloc d'origen dels refugiats d'Alcover per províncies (1936-1938)

Lloc d'origen segons la província	Nombre de refugiats	%
Badajoz	53	21,28
Càceres	1	0,40
Còrdova	24	9,63
Sevilla	2	0,80
Cadis	2	0,80
Màlaga	31	12,44
Múrcia	1	0,40
Madrid	8	3,21
Cantàbria	12	4,81
Guipúscoa	1	0,40
Biscaia	2	0,80
Astúries	9	3,61
Saragossa	17	6,82
Terol	21	8,43
Osca	4	1,60
Barcelona	1	0,40
Girona	1	0,40
Lleida	2	0,80
Tarragona	54	21,68
Castelló	1	0,40
No s'especifica	2	0,80
Total	249	100

Font: AMA: Fons Ajuntament d'Alcover: Beneficència i Assistència Social. Atenció a refugiats 1936-1938. Fitxes personal refugiat 1936-1938. Sig. sist. 4.5.6. i 4.5.7. Sig. top. 4.4.27.

Taula 4: *Lloc de procedència dels refugiats d'Alcover per províncies (1936-1938)*

Lloc de procedència segons la província	Nombre de refugiats	%
Badajoz	54	21,68
Còrdova	25	10,04
Sevilla	1	0,40
Cadis	2	0,80
Màlaga	31	12,44
Madrid	8	3,21
Cantàbria	12	4,81
Biscaia	3	1,20
Astúries	9	3,61
Saragossa	23	9,23
Terol	15	6,02
Oscà	4	1,60
Tarragona	56	22,48
Lleida	4	1,60
No s'especifica	1	0,40
Total	249	100

Font: AMA: Fons Ajuntament d'Alcover. Beneficència i Assistència Social. Atenció a refugiats 1936-1938. Fitxes personal refugiat 1936-1938. Sig. sist. 4.5.6. i 4.5.7. Sig. top. 4.4.27.

4. Conclusions

Primer que tot, espero que l'article hagi resultat interessant i que modestament pugui contribuir a recuperar una part de la nostra història. Tot i ser a escala local, crec que els estudis d'aquest tipus són imprescindibles

per poder entendre la història global, aquella de tots i cadascun de nosaltres.

Un cop dit això, entraré en matèria i comentaré que ha estat interessant veure des d'un punt de vista demogràfic la vida dels refugiats a Alcover. Segurament, comparteix trets semblants amb altres municipis catalans, però, sens dubte, en té de propis. Comencem pel fet que a diferència d'altres llocs, on arriben majoritàriament dones, nens i iaïos, a Alcover predominen les unitats familiars completes, és a dir, l'home al capdavant del grup, seguit de la dona, els fills i altres familiars. Crec que aquest factor és determinant per entendre perquè al llarg de les diferents etapes migratòries la proporció entre homes i dones es manté força igualada, a excepció de les dues darreres.

Pel que fa a l'edat, vull destacar que el grup predominant en la primera onada seran els joves, però en les següents els adults portaran el pes demogràfic. En canvi, de vells n'arribaran molt pocs. Si més no, durant les primeres fases migratòries, quan arriben refugiats extremenys i andalusos, localitzo homes i dones més joves que no pas, per exemple, en la darrera, quan vénen desplaçats catalans i aragonesos.

D'altra banda, del buidatge del registre civil he pogut conèixer de primera mà el nombre de naixements (2), defuncions (4) i matrimonis (4) que es van produir durant la guerra. Fins i tot, en el cas dels enllaços matrimonials resulta curiós descobrir detalls personals gràcies a les relacions de parella que es van establir tant entre els autòctons i els nouvinguts com entre els mateixos refugiats.

Si analitzem l'estructura socioprofessional del conjunt de refugiats que van arribar a Alcover entre els anys 1937 i 1938, és curiós comprovar com les dones eren el col·lectiu predominant i formaven part de la població considerada no activa, ja que no desenvolupaven cap activitat laboral concreta. Simplement, es dedicaven a les labors de casa. No obstant això, no vull dir que no treballessin, ans al contrari, tot i que la seva feina no estava reconeguda, resultava fonamental per al sosteniment familiar. Per darrera hi havia els infants i els escolars, seguits dels homes, els quals tenien com a professió majoritària la de pagès o camperol i, per últim, restaven uns pocs refugiats amb altres ocupacions. Dit això, i segons la meva experiència en altres estudis similars, podria concloure que aquests paràmetres no

difereixen tant si ho comparem amb qualsevol altra localitat catalana, fins i tot, podrien ser extrapolables.

Finalment, el lloc d'origen i la procedència ens indiquen la naturalesa i el darrer municipi on havien estat. En el cas concret d'Alcover, coincidiran sovint, de fet, si comptabilitzem el nombre de refugiats segons el lloc d'origen i la procedència per províncies ens adonem que les xifres són semblants i, fins i tot, concordants, com en el cas dels refugiats malagenys, asturians, càntabres i madrilenys.

Al mateix temps, he pogut comprovar quines eren les províncies que més refugiats aportaren. Si també tenim en compte l'origen i la procedència, les més nombroses foren Tarragona, Badajoz, Màlaga, Còrdova, Cantàbria, Astúries i Madrid. La resta variaven sensiblement o tenien una aportació bastant inferior. Per tant, el grup més voluminós que va acollir Alcover durant la guerra fou el que formaven els desplaçats catalans. Crec que aquest fet respon a la variació de la línia del front com a conseqüència de l'ofensiva nacional a l'Aragó i posteriorment de les operacions derivades de la batalla de l'Ebre. És doncs, a partir d'aquest moment quan Alcover i altres municipis de l'Alt Camp es convertiran en zona de rereguarda d'evacuats catalans.

Per acabar, només cal afegir que cap al final de la guerra la majoria dels refugiats instal·lats a Alcover van emprendre el camí cap a l'exili o bé de tornada a casa. Alguns d'ells trigarien uns anys a marxar, almenys així ens ho indica el fet que encara l'any 1944 hi restava alguna família de refugiats extremenys.²⁹

5. Fonts utilitzades

5.1. Fonts arxivístiques

Arxiu Municipal d'Alcover (AMA):

- Fons Ajuntament d'Alcover. Administració general. Llibre d'actes del Consell Municipal 1936-1937. Sig. sist. I.6.I.147. Sig. top. 4.2.4.

²⁹ AMA: Fons Ajuntament d'Alcover. Població. Padró Municipal d'Habitants. Quadern auxiliar 1940-1945. Sig. sist. 9.2.103. Sig. top. I.I.I2.

- Fons Ajuntament d'Alcover. Administració general. Llibre d'actes del Consell Municipal 1937-1939. Sig. sist. 1.6.1.148. Sig. top. 4.2.4.
- Fons Ajuntament d'Alcover. Administració general. Correspondència. Llibres registre: sortida de documents 1935-1938 i 1939-1940. Sig. sist. 1.11.77. Sig. top. 4.2.18.
- Fons Ajuntament d'Alcover. Administració general. Correspondència 1936-1939. Entrades i sortides 1938. Sig. sist. 1.11.215. Sig. top. 4.4.24.
- Fons Ajuntament d'Alcover. Beneficència i Assistència Social. Atenció a refugiats 1936-1938. Fitxes personal refugiat 1936-1938. Sig. sist. 4.5.6. i 4.5.7. Sig. top. 4.4.27.
- Fons Ajuntament d'Alcover. Beneficència i Assistència Social. Assistència Social Prerefugiats 1937-1938. Sig. sist. 4.5.9. Sig. top. 4.4.27.
- Fons Ajuntament d'Alcover. Refugiats. Llibreta de Caixa 1936-1937. Sig. sist. 4.5.1. Sig. top. 4.4.27.
- Fons Ajuntament d'Alcover. Caixa Refugiats 1938. Sig. sist. 4.5.2. Sig. top. 4.4.27.
- Fons Ajuntament d'Alcover. Població. Padró Municipal d'Habitants. Quadern auxiliar 1940-1945. Sig. sist. 9.2.103. Sig. top. 1.1.12.

Registre civil d'Alcover:

- Llibre de defuncions 1935-1939, volum 35.
- Llibre de defuncions 1939-1945, volum 36.
- Llibre de naixements 1934-1939, volum 38.
- Llibre de matrimonis 1935-1939, volum. 21.

Arxiu Històric de la Diputació de Tarragona (AHD):

- Fons de la Comissaria Delegada de la Generalitat de Catalunya a Tarragona (1931-1939). Governació. Cpf, 23 (1936).

5.2. Fonts hemerogràfiques

- *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya (DOGC), Barcelona (1936-1939)*
- *La Vanguardia, Barcelona (1936-1939)*

5.3. Bibliografia

- CHAVES PALACIOS, Julián. *La Guerra Civil en Extremadura. Operaciones militares (1936-1939)*. Mérida, Junta de Extremadura. Consejería de Cultura y Patrimonio, 1997.
- FONTQUERNI, E.; Ribalta, M. *L'ensenyament a Catalunya durant la guerra civil*. El GENU. Barcelona, Barcanova, 1982.
- GONZÁLEZ LÓPEZ, Etevlino. *Ni cautivos ni desarmados: Asturianos refugiados en Cataluña (1937-1939)*. Oviedo, KRK ediciones, 2008.
- SANROMÀ BARBERÀ, Rosa M.: "El poble en contacte amb la guerra" a *La guerra civil a Alcover*. Butlletí del Centre d'Estudis Alcoverencs. Alcover, Centre d'Estudis Alcoverencs, gener-desembre 2002, p. 141-155.
- ZEPEDA ITURRIETA, J. R.: "Els refugiats a Aiguamúrcia durant la Guerra Civil (1936-1939)", a *Santes Creus. Revista de l'Arxiu Bibliogràfic*, volum XXIII (2010), p. 93-126.
- . "Els refugiats de guerra a Constantí (1936-1939)", a *Estudis de Constantí*, núm. 27 (2011), Centre d'Estudis de Constantí/Aj. de Constantí, p. 167-200.
- . "Els refugiats de guerra al Tarragonès (1936-1939)", a Arnabat, Ramon; Galvaldà, Antoni (eds.): *Congrés Internacional Pere Anguera. Homenatge al doctor Pere Anguera*, vol I: *Història local. Recorreguts pel liberalisme i el carlisme*, València, Editorial Afers i Grup ISOCAC-URV, 2012, p. 267-278.

6. Relació de refugiats que van arribar a Alcover entre els anys 1936 i 1938

Núm.	Cognoms i nom	Edat	Lloc de naixement	Professió	Estat	Cap de família o grau de parentesc	Darrera població on residia	Data d'arribada	Observacions
1	Rodríguez Godoy, Asunción	35	Guareña (Badajoz)	Labors	Casat/ada	Cap de família	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	Segons una anotació, el 25 de maig de 1937 es traslladà amb la seva família a Tabernes de Valldigna (València).
2	Mancha Rodríguez, José	8	Guareña (Badajoz)	Infant/ escolar		Fill/a	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	

3	Mancha Rodríguez, Antonio	5	Guareña (Badajoz)	Infant/ escolar		Fill/a	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	
4	Mancha Rodríguez, Francisco	4	Guareña (Badajoz)	Infant/ escolar		Fill/a	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	
5	Mora Espilo, Juana	33	Guareña (Badajoz)	Camperola	Casat/ ada	Cap de família	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	Ella i la seva família foren traslladats a Tarragona posteriorment.
6	García Mora, Inocencia	3	Guareña (Badajoz)	Infant/ escolar		Fill/a	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	
7	García Mora, Inés	2	Guareña (Badajoz)	Infant/ escolar		Fill/a	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	
8	García Mora, Nicolás	10 mesos	Guareña (Badajoz)	Infant/ escolar		Fill/a	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	
9	Espina Pascual, Inocencia	62	Guareña (Badajoz)	Labors	Vidu/a	Sogre/a	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	
10	Mora Serrano, Francisco	36	Guareña (Badajoz)	Camperol	Casat/ ada	Cap de família	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	Sembla que al cap de poc temps s'incorporà al front.
11	Barrero Román, Trinidad	35	Guareña (Badajoz)	Labors	Casat/ ada	Esposa	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	
12	Mora Barrero, Miguel	7	Guareña (Badajoz)	Infant/ escolar		Fill/a	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	
13	Mora Barrero, Epifania	6	Guareña (Badajoz)	Infant/ escolar		Fill/a	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	
14	Mora Barrero, Lorenza	1	Guareña (Badajoz)	Infant/ escolar		Fill/a	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	Un darrer fill, Luis Mora Barrero, va néixer a Alcover el 26 de maig de 1937.
15	Mora Serrano, Manuela	31	Guareña (Badajoz)	Labors	Solter/a	Germà/na (cap de família)	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	
16	García Mora, Ana Petra	27	Guareña (Badajoz)	Labors	Casat/ ada	Cap de família	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	Segons una anotació, el 25 de maig de 1937 es traslladà amb la seva família a Villanueva de la Serena (Badajoz).
17	Lima García, Antonia	5	Guareña (Badajoz)	Infant/ escolar		Fill/a	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	
18	Lima García, María	3	Guareña (Badajoz)	Infant/ escolar		Fill/a	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	
19	Lima García, Vicenta	2	Guareña (Badajoz)	Infant/ escolar		Fill/a	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	Una darrera filla, Rufina Lima García, va néixer a Alcover posteriorment.
20	Mora Carrasco, María	63	Guareña (Badajoz)	Labors	Vidu/a	Mare (cap de família)	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	

21	Cortés Gallardo, Jorge	49	Guareña (Badajoz)	Camperol	Casat/ada	Cap de família	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	
22	García Morales, Delfina	41	Guareña (Badajoz)	Labors	Casat/ada	Esposa	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	
23	Cortés García, Santiago	16	Guareña (Badajoz)	Camperol		Fill/a	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	Segons una anotació, va marxar a Benicàssim (Castelló) el 14 de març de 1938.
24	Cortés García, Simón	14	Guareña (Badajoz)	Camperol		Fill/a	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	
25	Cortés García, Cándida	11	Guareña (Badajoz)	Infant/escolar		Fill/a	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	
26	Cortés García, José	8	Guareña (Badajoz)	Infant/escolar		Fill/a	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	
27	Cortés García, Leopoldo	6	Guareña (Badajoz)	Infant/escolar		Fill/a	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	
28	Cortés García, Manuela	4	Guareña (Badajoz)	Infant/escolar		Fill/a	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	
29	Triguero Prieto, Ángel	37	Guareña (Badajoz)	Camperol	Casat/ada	Cap de família	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	Baixa posteriorment. Sembla que el 25 d'octubre de 1937.
30	Falcón Gómez, Eulalia	39	Guareña (Badajoz)	Labors	Casat/ada	Esposa	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	
31	Triguero Falcón, Erminia	10	Guareña (Badajoz)	Infant/escolar		Fill/a	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	
32	Triguero Falcón, Rosa	8	Guareña (Badajoz)	Infant/escolar		Fill/a	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	Sembla que va morir el 19 de març de 1937.
33	Triguero Falcón, Florentino	6	Guareña (Badajoz)	Infant/escolar		Fill/a	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	
34	Triguero Falcón, Ángel	2	Guareña (Badajoz)	Infant/escolar		Fill/a	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	
35	López Ramiro, Federico	45	Guareña (Badajoz)	Camperol	Casat/ada	Cap de família	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	
36	Oliva Román, Andrea	41	Guareña (Badajoz)	Labors	Casat/ada	Esposa	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	
37	López Oliva, Daniel	16	Guareña (Badajoz)	Camperol		Fill/a	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	
38	López Oliva, Carmen	14	Guareña (Badajoz)	Labors		Fill/a	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	
39	López Oliva, Josefa	12	Guareña (Badajoz)	Infant/escolar		Fill/a	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	
40	López Oliva, Modesto	10	Guareña (Badajoz)	Infant/escolar		Fill/a	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	
41	López Oliva, Fulgencio	8	Guareña (Badajoz)	Infant/escolar		Fill/a	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	
42	López Oliva, María	5	Guareña (Badajoz)	Infant/escolar		Fill/a	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	

43	Monago Pérez, Francisco	42	Guareña (Badajoz)	Camperol	Casat/ada	Cap de família	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	
44	Barrero Román, Lorenza	39	Guareña (Badajoz)	Labors	Casat/ada	Esposa	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	
45	Monago Barrero, Manuela	11	Guareña (Badajoz)	Infant/escolar		Fill/a	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	
46	Monago Barrero, Marcial	10	Guareña (Badajoz)	Infant/escolar		Fill/a	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	
47	Monago Barrero, Juana	3	Guareña (Badajoz)	Infant/escolar		Fill/a	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	
48	Monago Barrero, José	1	Guareña (Badajoz)	Infant/escolar		Fill/a	Guareña (Badajoz)	26/10/1936	
49	García Escribano, Pilar	27	Don Benito (Badajoz)	Labors	Casat/ada	Cap de família	Don Benito (Badajoz)	26/10/1936	
50	Gamero García, Juan	7	Don Benito (Badajoz)	Infant/escolar		Fill/a	Don Benito (Badajoz)	26/10/1936	
51	Gamero García, Ángela	4	Don Benito (Badajoz)	Infant/escolar		Fill/a	Don Benito (Badajoz)	26/10/1936	
52	Gamero García, María	2	Don Benito (Badajoz)	Infant/escolar		Fill/a	Don Benito (Badajoz)	26/10/1936	
53	Boyo Gutiérrez, Magdalena	28	Caceres	Labors	Solter/a	?	Don Benito (Badajoz)	26/10/1936	No s'assenyala el grau de parentesc però la van incloure dins d'aquesta unitat familiar.
54	Pastor Cama, Antonio	44	Palma del Río (Còrdova)	Camperol	Vidu/a	Únic	Palma del Río (Còrdova)	26/10/1936	Baixa el 28 de maig de 1938.
55	Montero Santos, Antonio	50	Constantina (Sevilla)	Peó	Casat/ada	Únic	El Pedroso (Serra Nord de Sevilla)	26/10/1936	Sembla que marxà a Madrid el 2 de desembre de 1937.
56	Romero Caparrós, Miguel	17	Peñarroya (Còrdova)	Camperol	Solter/a	Cap de família	Peñarroya (Còrdova)	26/10/1936	Sembla que va marxar cap al front el 5 de gener de 1938.
57	González Caparrós, Cándido	16	Peñarroya (Còrdova)	Camperol	Solter/a	Cosí/na	Peñarroya (Còrdova)	26/10/1936	
58	Márquez, Antonio	37	Almodóvar del Río (Còrdova)	Camperol	Casat/ada	Cap de família	Almodóvar del Río (Còrdova)	26/10/1936	
59	Pérez Giménez, Rosario	35	Almodóvar del Río (Còrdova)	Labors	Casat/ada	Esposa	Almodóvar del Río (Còrdova)	26/10/1936	
60	Márquez Pérez, Florencia	11	Almodóvar del Río (Còrdova)	Infant/escolar		Fill/a	Almodóvar del Río (Còrdova)	26/10/1936	
61	Márquez Pérez, Rafaela	9	Almodóvar del Río (Còrdova)	Infant/escolar		Fill/a	Almodóvar del Río (Còrdova)	26/10/1936	

62	Márquez Pérez, Antonio	7	Almodóvar del Río (Còrdova)	Infant/ escolar		Fill/a	Almodóvar del Río (Còrdova)	26/10/1936	
63	Márquez Pérez, Juan	4	Almodóvar del Río (Còrdova)	Infant/ escolar		Fill/a	Almodóvar del Río (Còrdova)	26/10/1936	
64	Márquez Pérez, Rosario	2	Almodóvar del Río (Còrdova)	Infant/ escolar		Fill/a	Almodóvar del Río (Còrdova)	26/10/1936	
65	Borjas Sánchez, Francisco	34	Montoro (Còrdova)	Camperol	Casat/ ada	Cap de família	Almodóvar del Río (Còrdova)	26/10/1936	
66	Pérez Gallego, Antonia	28	Almodóvar del Río (Còrdova)	Labors	Casat/ ada	Esposa	Almodóvar del Río (Còrdova)	26/10/1936	
67	Borjas Pérez, Victoria	7	Almodóvar del Río (Còrdova)	Infant/ escolar		Fill/a	Almodóvar del Río (Còrdova)	26/10/1936	
68	Borjas Pérez, Carmen	3	Almodóvar del Río (Còrdova)	Infant/ escolar		Fill/a	Almodóvar del Río (Còrdova)	26/10/1936	
69	Borjas Pérez, Antonia	1 mes	Das Torres (Còrdova)	Infant/ escolar		Fill/a	Almodóvar del Río (Còrdova)	26/10/1936	
70	Burquillos Barcón, José	50	Fuente Palmera (Còrdova)	Camperol	Casat/ ada	Cap de família	Fuente Carreteros (Còrdova)	26/10/1936	Segons una anotació, Sembla que van marxar amb la seva família el 28 de desembre de 1936.
71	Castro Mantero, Maria	36	La Puebla de los Infantes (Sevilla)	Labors	Casat/ ada	Esposa	Fuente Carreteros (Còrdova)	26/10/1936	
72	Burquillos Castro, Pablo	15	Fuente Palmera (Còrdova)	Camperol		Fill/a	Fuente Carreteros (Còrdova)	26/10/1936	
73	Burquillos Castro, Dolores	11	Fuente Palmera (Còrdova)	Infant/ escolar		Fill/a	Fuente Carreteros (Còrdova)	26/10/1936	
74	Burquillos Castro, José	10 mesos	Fuente Palmera (Còrdova)	Infant/ escolar		Fill/a	Fuente Carreteros (Còrdova)	26/10/1936	
75	Donaire Muñoz, José	29	Còrdova	Camperol	Casat/ ada	Cap de família	Còrdova	26/10/1936	Sembla que al cap d'un temps va marxar amb la seva família cap a Villanueva de Còrdova.
76	Mora Moreno, Josefa	21	Villaviciosa de Còrdova (Còrdova)	Labors	Casat/ ada	Esposa	Còrdova	26/10/1936	
77	Donaire Mora, José	4	Còrdova	Infant/ escolar		Fill/a	Còrdova	26/10/1936	
78	Donaire Mora, Francisco	2	Còrdova	Infant/ escolar		Fill/a	Còrdova	26/10/1936	
79	González Parera, José	63	Valencia del Mombuey (Badajoz)	Carrabiner retirat	Casat/ ada	Únic	Valencia del Mombuey (Badajoz)	26/10/1936	

80	Martínez Belmonte, Ignacio	33	Còrdova			Únic	Còrdova	26/10/1936	Segons una anotació, el 30 d'octubre de 1936 va passar a Reus (Assistència Social).
81	Ramos Rodríguez, Antonio	27	Alcalá de los Gazules (Cadis)			Únic	Alcalá de los Gazules (Cadis)	26/10/1936	Sembla que a l'endemà de la seva arribada fou traslladat a l'Hospital de Reus per tractar-li la tuberculosi.
82	Martínez Coca, José					Únic		26/10/1936	Segons una anotació, el 30 d'octubre de 1936 va passar a Reus (Assistència Social).
83	Arca Calderón, Francisco	49	Malaga	Carreter	Casat/ada	Únic	Malaga	22/02/1937	Arribà sol, ja que durant l'evacuació d'Almeria, per error, es va separar dels seus familiars.
84	Galeote Cañamero, Alfonso	15	Campillos (Malaga)	Camperol	Solter/a	Cap de família	Campillos (Malaga)	22/02/1937	Segons una anotació, Sembla que van marxar el 18 de maig de 1937 en direcció a Jaén.
85	Galeote Cañamero, Manuel	13	Campillos (Malaga)	Camperol		Germa/na	Campillos (Malaga)	22/02/1937	
86	Romero Moreno, Juan	53	Campillos (Malaga)	Camperol	Casat/ada	Cap de família	Campillos (Malaga)	22/02/1937	Segons una anotació, Sembla que van marxar el 18 de maig de 1937 en direcció a Jaén.
87	García Durán, Antonia	52	Campillos (Malaga)	Labors	Casat/ada	Esposa	Campillos (Malaga)	22/02/1937	
88	Romero García, José	15	Campillos (Malaga)	Camperol		Fill/a	Campillos (Malaga)	22/02/1937	
89	Romero García, Antonio	12	Campillos (Malaga)	Camperol		Fill/a	Campillos (Malaga)	22/02/1937	
90	Mora Escalante, Bárbara	22	Campillos (Malaga)	Labors	Casat/ada	Nora	Campillos (Malaga)	22/02/1937	
91	Romero Reyes, José	62	Almargen (Malaga)	Camperol	Casat/ada	Cap de família	Almargen (Malaga)	22/02/1937	Segons una anotació, van sortir el 18 de juliol de 1937 en direcció a València i després a Puertollano.

92	Barrientos Rojas, Catalina	55	Almargen (Málaga)	Labors	Casat/ada	Esposa	Almargen (Málaga)	22/02/1937	
93	Romero Barrientos, Antonia	27	Almargen (Málaga)	Labors	Salter/a	Fil/a	Almargen (Málaga)	22/02/1937	
94	Romero Barrientos, Ana	27	Almargen (Málaga)	Labors	Salter/a	Fil/a	Almargen (Málaga)	22/02/1937	
95	Fernández Rodríguez, María	21	Almargen (Málaga)	Labors	Casat/ada	Nora	Almargen (Málaga)	22/02/1937	
96	Romero Fernández, José	6 mesos	Almargen (Málaga)	Infant/ escolar		Net/a	Almargen (Málaga)	22/02/1937	
97	Barrientos Rojas, Francisco	57	Almargen (Málaga)	Camperol	Salter/a	Cunyat	Almargen (Málaga)	22/02/1937	
98	Moreno Lebrón, Antonio	46	Almargen (Málaga)	Camperol	Casat/ada	Únic	Almargen (Málaga)	22/02/1937	Segons una anotació, el 25 d'octubre de 1937 es va traslladar a Sarrià.
99	Sánchez García, Francisco	55	Cortes (Málaga)	Camperol	Salter/a	Únic	Cortes (Málaga)	22/02/1937	Baixa el 28 de maig de 1938.
100	García Herrero, Francisco	48	Almargen (Málaga)	Camperol	Casat/ada	Cap de família	Almargen (Málaga)	22/02/1937	Baixa el 28 de maig de 1938.
101	Lora Salazar, Josefa	37	Almargen (Málaga)	Labors	Casat/ada	Esposa	Almargen (Málaga)	22/02/1937	Baixa el 28 de maig de 1938.
102	García Lora, Elisa	14	Almargen (Málaga)	Labors		Fil/a	Almargen (Málaga)	22/02/1937	Baixa el 28 de maig de 1938.
103	García Lora, Victoria	12	Almargen (Málaga)	Labors		Fil/a	Almargen (Málaga)	22/02/1937	Baixa el 28 de maig de 1938.
104	García Lora, Juan	10	Almargen (Málaga)	Infant/ escolar		Fil/a	Almargen (Málaga)	22/02/1937	Baixa el 28 de maig de 1938.
105	García Lora, Isabel	7	Almargen (Málaga)	Infant/ escolar		Fil/a	Almargen (Málaga)	22/02/1937	Baixa el 28 de maig de 1938.
106	García Lora, Antonia	5	Almargen (Málaga)	Infant/ escolar		Fil/a	Almargen (Málaga)	22/02/1937	Baixa el 28 de maig de 1938.
107	Arjona Palomeque, Cristobal	48	Almargen (Málaga)	Camperol	Casat/ada	Cap de família	Almargen (Málaga)	22/02/1937	Baixa el 28 de maig de 1938.
108	Moreno Sánchez, Dolores	36	Almargen (Málaga)	Labors	Casat/ada	Esposa	Almargen (Málaga)	22/02/1937	Baixa el 28 de maig de 1938.
109	Arjona Moreno, Cristobal	12	Almargen (Málaga)	Infant/ escolar		Fil/a	Almargen (Málaga)	22/02/1937	Baixa el 28 de maig de 1938.
110	Arjona Moreno, María	10	Almargen (Málaga)	Infant/ escolar		Fil/a	Almargen (Málaga)	22/02/1937	Baixa el 28 de maig de 1938.
111	Arjona Moreno, Ana	7	Almargen (Málaga)	Infant/ escolar		Fil/a	Almargen (Málaga)	22/02/1937	Baixa el 28 de maig de 1938.
112	Arjona Moreno, Dolores	1	Almargen (Málaga)	Infant/ escolar		Fil/a	Almargen (Málaga)	22/02/1937	Baixa el 28 de maig de 1938.

113	Rodríguez Borrego, Carmen	56	Mollina (Málaga)	Labors	Vidu/a	Únic	Málaga	22/02/1937	Baixa el 28 de maig de 1938.
114	Cuadrado Hernández, Francisco	17	Madrid	Impressor	Solter/a	Únic	Madrid	10/07/1937	Sembla que va marxar el 14 de març de 1938 a Barcelona.
115	Leiva Cerván, Miguel	42	Algeciras (Cadis)	Paleta	Vidu/a	Únic	Algeciras (Cadis)	10/07/1937	Sembla que el 25 d'octubre de 1937 va ser traslladat a Tarragona.
116	Sánchez Deldiego, José	26	Madrid	Venedor ambulat	Casat/ada	Cap de família	Madrid	10/07/1937	Sembla que va marxar amb la seva família el 14 de març de 1938 a Barcelona.
117	Rufo Delama, Juana	24	Madrid	Labors	Casat/ada	Esposa	Madrid	10/07/1937	
118	Sánchez Rufo, María	4	Madrid	Infant/escolar		Fill/a	Madrid	10/07/1937	
119	Sánchez Rufo, Josefa	2	Madrid	Infant/escolar		Fill/a	Madrid	10/07/1937	
120	Sánchez Rufo, José	3 mesos	Barcelona	Infant/escolar		Fill/a	Barcelona	10/07/1937	La seva mare estava embarassada quan va ser evacuada. Segurament aquest fill va néixer a Barcelona.
121	Delama Moreno, Purificación	50	Madrid	Labors	Vidu/a	Sogra	Madrid	10/07/1937	
122	Lorenzo Delama, Manuela	22	Madrid	Labors	Solter/a	Cunyada	Madrid	10/07/1937	Segons una anotació, va ser traslladada a Barcelona el 26 d'octubre de 1937.
123	Lorenzo Delama, Carmen	19	Madrid	Labors	Solter/a	Cunyada	Madrid	10/07/1937	Segons una anotació, es donà de baixa el 14 de març de 1938.
124	Portugal Fernández, Modesto	62	Cabezón de la Sal (Cantàbria)	Ferrovieri	Casat/ada	Cap de família	Cabezón de la Sal (Cantàbria)	10/09/1937	Baixa el 28 de maig de 1938.
125	Suárez Larrosea, Antonia	47	Cabezón de la Sal (Cantàbria)	Labors	Casat/ada	Esposa	Cabezón de la Sal (Cantàbria)	10/09/1937	Baixa el 28 de maig de 1938.
126	Portugal Suárez, Faustina	15	Cabezón de la Sal (Cantàbria)	Labors		Fill/a	Cabezón de la Sal (Cantàbria)	10/09/1937	Baixa el 28 de maig de 1938.
127	Portugal Suárez, Alejandrina	13	Cabezón de la Sal (Cantàbria)	Labors		Fill/a	Cabezón de la Sal (Cantàbria)	10/09/1937	Baixa el 28 de maig de 1938.
128	Mier Gutiérrez, Jesusa	51	Cabezón de la Sal (Cantàbria)	Labors	Vidu/a	Cap de família	Cabezón de la Sal (Cantàbria)	10/09/1937	Baixa el 28 de maig de 1938.

129	Gutiérrez Mier, Rosario	26	Cabezón de la Sal (Cantàbria)	Labors	Solter/a	Fill/a	Cabezón de la Sal (Cantàbria)	10/09/1937	Baixa el 28 de maig de 1938.
130	Gutiérrez Mier, Consuelo	24	Cabezón de la Sal (Cantàbria)	Labors	Solter/a	Fill/a	Cabezón de la Sal (Cantàbria)	10/09/1937	Baixa el 28 de maig de 1938.
131	Gutiérrez Mier, María Antonia	19	Cabezón de la Sal (Cantàbria)	Labors	Solter/a	Fill/a	Cabezón de la Sal (Cantàbria)	10/09/1937	Baixa el 28 de maig de 1938.
132	Gutiérrez Mier, Jesusa	18	Cabezón de la Sal (Cantàbria)	Labors	Solter/a	Fill/a	Cabezón de la Sal (Cantàbria)	10/09/1937	Baixa el 28 de maig de 1938.
133	Gutiérrez Mier, Victorina	13	Cabezón de la Sal (Cantàbria)	Labors		Fill/a	Cabezón de la Sal (Cantàbria)	10/09/1937	Baixa el 28 de maig de 1938.
134	Gutiérrez Mier, María	12	Cabezón de la Sal (Cantàbria)	Labors		Fill/a	Cabezón de la Sal (Cantàbria)	10/09/1937	Baixa el 28 de maig de 1938.
135	Gutiérrez Mier, Julio	11	Cabezón de la Sal (Cantàbria)	Infant/ escolar		Fill/a	Cabezón de la Sal (Cantàbria)	10/09/1937	Baixa el 28 de maig de 1938.
136	Olea García, Àngela	54	Beasain (Guipúscoa)	Labors	Casat/ada	Cap de família	Bilbao (Biscaia)	10/09/1937	
137	Santamaria Minguez, Venancia	28	Bilbao (Biscaia)	Labors	Casat/ada	Nora?	Bilbao (Biscaia)	10/09/1937	
138	Velasco Santamaria, Luis	6	Bilbao (Biscaia)	Infant/ escolar		Nét/a?	Bilbao (Biscaia)	10/09/1937	
139	Álvarez García, Leoncia	75	Avilés (Astúries)	Labors	Vidu/a	Cap de família	Avilés (Astúries)	17/10/1937	Sembla que el 25 de febrer de 1938 va ser traslladada a Barcelona.
140	Fernández Álvarez, América	23	Avilés (Astúries)	Labors	Solter/a	Fill/a	Avilés (Astúries)	17/10/1937	
141	Álvarez García, Gloria	45	Avilés (Astúries)	Labors	Casat/ada	Nora	Avilés (Astúries)	17/10/1937	Sembla que el 25 de febrer de 1938 va marxar cap a Barcelona.
142	Fernández Álvarez, Àngel	9	Avilés (Astúries)	Infant/ escolar		Nét/a	Avilés (Astúries)	17/10/1937	Sembla que el 25 de febrer de 1938 va ser traslladat a Barcelona.
143	Fernández Álvarez, Alberto	7	Avilés (Astúries)	Infant/ escolar		Nét/a	Avilés (Astúries)	17/10/1937	Sembla que el 25 de febrer de 1938 va ser traslladat a Barcelona.
144	Fernández Álvarez, Alicia	6	Avilés (Astúries)	Infant/ escolar		Nét/a	Avilés (Astúries)	17/10/1937	Sembla que el 25 de febrer de 1938 va ser traslladada a Barcelona.
145	Fernández Álvarez, Margarita	3	Avilés (Astúries)	Infant/ escolar		Nét/a	Avilés (Astúries)	17/10/1937	Sembla que el 25 de febrer de 1938 va ser traslladada a Barcelona.

146	Ullánc García, Amelia	23	Avilés (Astúries)	Labors	Solter/a	Nebot/a	Avilés (Astúries)	17/10/1937	Sembla que el 25 de febrer de 1938 va ser traslladada a Barcelona.
147	Ullánc García, Lucía	18	Avilés (Astúries)	Labors	Solter/a	Nebot/a	Avilés (Astúries)	17/10/1937	Sembla que el 25 de febrer de 1938 va ser traslladada a Barcelona.
148	Cirac Guardia, Juan José	46	Torre del Compte (Terol)	Camperol	Casat/ada	Cap de família	Maella (Saragossa)	07/04/1938	
149	Vallesprí Royo, Isabel	46	Maella (Saragossa)	Labors	Casat/ada	Esposa	Maella (Saragossa)	07/04/1938	
150	Cirac Vallesprí, Consuelo	16	Torre del Compte (Terol)	Labors		Fill/a	Maella (Saragossa)	07/04/1938	
151	Cirac Vallesprí, Otilia	15	Torre del Compte (Terol)	Labors		Fill/a	Maella (Saragossa)	07/04/1938	
152	Cirac Vallesprí, Genaro	12	Torre del Compte (Terol)	Infant/ escolar		Fill/a	Maella (Saragossa)	07/04/1938	
153	Cirac Vallesprí, Alfredo	9	Torre del Compte (Terol)	Infant/ escolar		Fill/a	Maella (Saragossa)	07/04/1938	
154	Cirac Vallesprí, Fe	6	Torre del Compte (Terol)	Infant/ escolar		Fill/a	Maella (Saragossa)	07/04/1938	Segons una anotació, va morir el 27 d'abril de 1938.
155	Cirac Vallesprí, Emilia	2	Maella (Saragossa)	Infant/ escolar		Fill/a	Maella (Saragossa)	07/04/1938	
156	Cirac Vallesprí, Camelia	2 mesos	Maella (Saragossa)	Infant/ escolar		Fill/a	Maella (Saragossa)	07/04/1938	
157	Royo Jordán, Francisca	67	Maella (Saragossa)	Labors	Vidu/a	Sogre/a	Maella (Saragossa)	07/04/1938	
158	Tarquera Clavero, Santos	55	Escatrón (Saragossa)	Camperol	Casat/ada	Cap de família	Escatrón (Saragossa)	08/04/1938	
159	Llop Villanova, Cirila	60	Escatrón (Saragossa)	Labors	Casat/ada	Esposa	Escatrón (Saragossa)	08/04/1938	
160	[Arumás] Allora, Pascual	46	La Zoma (Terol)	Camperol	Casat/ada	?	Escatrón (Saragossa)	08/04/1938	
161	Ribes Serra, M. Cinta	47	Ascó (Tarragona)	Labors	Vidu/a	Cap de família	Ascó (Tarragona)	08/04/1938	
162	Madico Ribes, Joan	17	Ascó (Tarragona)	Camperol		Fill/a	Ascó (Tarragona)	08/04/1938	
163	Madico Ribes, Ramon	14	Ascó (Tarragona)	Camperol		Fill/a	Ascó (Tarragona)	08/04/1938	
164	Madico Ribes, Mario	9	Ascó (Tarragona)	Infant/ escolar		Fill/a	Ascó (Tarragona)	08/04/1938	
165	Madico Ribes, Josep	7	Ascó (Tarragona)	Infant/ escolar		Fill/a	Ascó (Tarragona)	08/04/1938	
166	Ramos Garceran, Florencio	54	Mazaleón (Terol)	Camperol	Casat/ada	Cap de família	Mazaleón (Terol)	08/04/1938	
167	Torné Balaguer, Susana	48	Fabara (Saragossa)	Labors	Casat/ada	Esposa	Mazaleón (Terol)	08/04/1938	

168	Ramos Torné, Santiago	16	Mazaleón (Terol)	Camperol		Fill/a	Mazaleón (Terol)	08/04/1938	
169	Ramos Torné, Cinta	8	Mazaleón (Terol)	Infant/ escolar		Fill/a	Mazaleón (Terol)	08/04/1938	
170	Jordà Montaña, Sebastià	45	Ascó (Tarragona)	Camperol	Casat/ ada	Cap de família	Ascó (Tarragona)	08/04/1938	
171	Serra JorNét, Maria	37	Ascó (Tarragona)	Labors	Casat/ ada	Esposa	Ascó (Tarragona)	08/04/1938	
172	Ribes JorNét, Benito	50	Ascó (Tarragona)	Camperol	Casat/ ada	Cap de família	Ascó (Tarragona)	08/04/1938	
173	Serra Ferré, Paulina	47	Ascó (Tarragona)	Labors	Casat/ ada	Esposa	Ascó (Tarragona)	08/04/1938	
174	Ribes Serra, Francisca	21	Ascó (Tarragona)	Labors	Solter/a	Fill/a	Ascó (Tarragona)	08/04/1938	
175	Ribes Serra, Carme	17	Ascó (Tarragona)	Labors	Solter/a	Fill/a	Ascó (Tarragona)	08/04/1938	
176	Usón Utrera, Faustino	57	Quinto (Saragossa)	Camperol	Casat/ ada	Cap de família	Quinto (Saragossa)	08/04/1938	
177	Montó Lloren, Francisca	53	Quinto (Saragossa)	Labors	Casat/ ada	Esposa	Quinto (Saragossa)	08/04/1938	
178	Usón Montó, Angel	31	Quinto (Saragossa)	Camperol	Solter/a	Fill/a	Quinto (Saragossa)	08/04/1938	Segons unes anotacions, el 20 d'abril de 1938 es va incorporar a files.
179	Usón Montó, Dolores	28	Quinto (Saragossa)	Labors	Solter/a	Fill/a	Quinto (Saragossa)	08/04/1938	
180	Florencia Grau, Jacint	48	Ascó (Tarragona)	Camperol	Casat/ ada	Cap de família	Ascó (Tarragona)	08/04/1938	
181	Raduà Macip, Josefina	40	Ascó (Tarragona)	Labors	Casat/ ada	Esposa	Ascó (Tarragona)	08/04/1938	
182	Florencia Raduà, Josep	15	Ascó (Tarragona)	Camperol		Fill/a	Ascó (Tarragona)	08/04/1938	
183	Florencia Raduà, Generosa	10	Ascó (Tarragona)	Infant/ escolar		Fill/a	Ascó (Tarragona)	08/04/1938	
184	Raduà Montaña, Josep	30	Ascó (Tarragona)	Camperol	Casat/ ada	Cap de família	Ascó (Tarragona)	08/04/1938	
185	Raduà Serrano, Rosita	29	Ascó (Tarragona)	Labors	Casat/ ada	Esposa	Ascó (Tarragona)	08/04/1938	
186	Raduà Raduà, Carme	5	Ascó (Tarragona)	Infant/ escolar		Fill/a	Ascó (Tarragona)	08/04/1938	
187	Raduà Raduà, Josep	3	Ascó (Tarragona)	Infant/ escolar		Fill/a	Ascó (Tarragona)	08/04/1938	
188	Jornet Montaña, Josep	39	Ascó (Tarragona)	Camperol	Casat/ ada	Cap de família	Ascó (Tarragona)	08/04/1938	
189	Medico Amorós, Antònia	28	Ascó (Tarragona)	Labors	Casat/ ada	Esposa	Ascó (Tarragona)	08/04/1938	
190	Jornet Medico, Josep	14	Ascó (Tarragona)	Camperol		Fill/a	Ascó (Tarragona)	08/04/1938	
191	Jornet Medico, Joan	9	Ascó (Tarragona)	Infant/ escolar		Fill/a	Ascó (Tarragona)	08/04/1938	
192	Jornet Medico, Evarist	3	Ascó (Tarragona)	Infant/ escolar		Fill/a	Ascó (Tarragona)	08/04/1938	

193	Madico Amorós, Pere	37	Ascó (Tarragona)	Camperol	Solter/a	Cunyat/ada	Ascó (Tarragona)	08/04/1938	
194	Madico Amorós, Paulina	21	Ascó (Tarragona)	Labors	Solter/a	Cunyat/ada	Ascó (Tarragona)	08/04/1938	
195	Montaña Madico, Carme	65	Ascó (Tarragona)	Labors	Vidu/a	Mare?	Ascó (Tarragona)	08/04/1938	
196	Raduà Ferré, Josep	60	Ascó (Tarragona)	Camperol	Casat/ada	Cap de família	Ascó (Tarragona)	08/04/1938	
197	Serrano Anguera, Carme	58	Ascó (Tarragona)	Labors	Casat/ada	Esposa	Ascó (Tarragona)	08/04/1938	
198	Raduà Serrano, Joan	33	Ascó (Tarragona)	Camperol	Casat/ada	Fill/a	Ascó (Tarragona)	08/04/1938	Segons una anotació, es va incorporar a files el 2 de juny de 1938.
199	Moles Ortiz, Carme	29	Ascó (Tarragona)	Labors	Casat/ada	Nora	Ascó (Tarragona)	08/04/1938	
200	Raduà Moles, Josep	7	Ascó (Tarragona)	Infant/escolar		Nét/a	Ascó (Tarragona)	08/04/1938	
201	Raduà Moles, Floreal	1	Ascó (Tarragona)	Infant/escolar		Nét/a	Ascó (Tarragona)	08/04/1938	
202	Raduà Serrano, Paulina	21	Ascó (Tarragona)	Labors	Solter/a	Fill/a	Ascó (Tarragona)	08/04/1938	
203	Ariño Trallero, Miquela	76	Calanda (Terol)	Labors	Vidu/a	Cap de família	Torrevelilla (Terol)	09/04/1938	
204	Llop Ariño, Manuel	32	Calanda (Terol)	Camperol	Solter/a	Fill/a	Torrevelilla (Terol)	09/04/1938	
205	Mateo Mateo, Cándido	33	Montoro de Mezquita (Terol)	Camperol	Casat/ada	Cap de família	Torrevelilla (Terol)	09/04/1938	
206	Llop Ariño, Miquela	34	Calanda (Terol)	Labors	Casat/ada	Esposa	Torrevelilla (Terol)	09/04/1938	
207	Mateo Llop, Manuel	7	Calanda (Terol)	Infant/escolar		Fill/a	Torrevelilla (Terol)	09/04/1938	
208	Mateo Llop, Tomás	5	Calanda (Terol)	Infant/escolar		Fill/a	Torrevelilla (Terol)	09/04/1938	
209	Montañés Regalat, Cecília	60	Tortosa (Tarragona)	Labors	Casat/ada	Cap de família	Tortosa (Tarragona)	19/04/1938	
210	Adell Montañés, Rosario	22	Tortosa (Tarragona)	Labors	Solter/a	Fill/a	Tortosa (Tarragona)	19/04/1938	
211	Matamoros Cervera, Francisca	27	Tortosa (Tarragona)	Labors	Casat/ada	Únic	Tortosa (Tarragona)	28/04/1938	
212	Pellicer Pedrola, José	43	Valdealgorfa (Terol)	Camperol	Casat/ada	Cap de família	Valdealgorfa (Terol)	18/07/1938	A la fitxa de refugiats també s'assenyala com a última procedència Albarca i Cornudella.
213	Sanguesa Bosque, Carmen	38	Valdealgorfa (Terol)	Labors	Casat/ada	Esposa	Valdealgorfa (Terol)	18/07/1938	

214	Pellicer Sanguesa, Delfina	17	Valdealgorfa (Terol)	Labors		Fill/a	Valdealgorfa (Terol)	18/07/1938	
215	Pellicer Sanguesa, Nieves	12	Valdealgorfa (Terol)	Labors		Fill/a	Valdealgorfa (Terol)	18/07/1938	
216	Bosque Velilla, Maria	64	Torrevelilla (Terol)	Labors	Vidu/a	Sogre/a	Valdealgorfa (Terol)	18/07/1938	
217	Sola Agramunt, Manel	73	Tortosa (Tarragona)	Camperol	Casat/ada	Cap de familia	Tortosa (Tarragona)	20/07/1938	
218	Gisbert Aiximena, Francesca	75	Tortosa (Tarragona)	Labors	Casat/ada	Esposa	Tortosa (Tarragona)	20/07/1938	
219	Sola Gisbert, Francesca	46	Tortosa (Tarragona)	Labors	Solter/a	Fill/a	Tortosa (Tarragona)	20/07/1938	
220	Sola Gisbert, Carme	32	Tortosa (Tarragona)	Labors	Solter/a	Fill/a	Tortosa (Tarragona)	20/07/1938	
221	Ponce Valero, Vicente	48	Lorca (Múrcia)	Paleta	Casat/ada	Cap de familia	Tortosa (Tarragona)	20/07/1938	
222	Herrera Mesegué, Filomena	40	Alcalá de Xivert (Castello)	Labors	Casat/ada	Esposa	Tortosa (Tarragona)	20/07/1938	
223	Ponce Herrera, Pepita	18	Tortosa (Tarragona)	Labors		Fill/a	Tortosa (Tarragona)	20/07/1938	
224	Ponce Herrera, Vicente	16	Tortosa (Tarragona)	Impressor		Fill/a	Tortosa (Tarragona)	20/07/1938	
225	Ponce Herrera, Juan	12	Tortosa (Tarragona)	Infant/escalar		Fill/a	Tortosa (Tarragona)	20/07/1938	
226	Raduà Masip, Gregorio	46	Ascó (Tarragona)	Miner	Casat/ada	Cap de familia	Ascó (Tarragona)	09/09/1938	
227	Serra Gili, Maria	38	La Bisbal d'Empordà (Girona)	Labors	Casat/ada	Esposa	Ascó (Tarragona)	09/09/1938	
228	Serra Muntaner, Agustí	44	Ascó (Tarragona)	Picapedrer	Casat/ada	Cap de familia	Ascó (Tarragona)	09/09/1938	
229	Madico Amorós, Maria	35	Ascó (Tarragona)	Labors	Casat/ada	Esposa	Ascó (Tarragona)	09/09/1938	
230	Serra Madico, Agustí	10	Ascó (Tarragona)	Infant/escalar		Fill/a	Ascó (Tarragona)	09/09/1938	
231	Madico Pujol, Pere	65	Ascó (Tarragona)	Camperol	Casat/ada	Cap de familia	Ascó (Tarragona)	09/09/1938	
232	Amorós Serra, Josepa	60	Ascó (Tarragona)	Labors	Casat/ada	Esposa	Ascó (Tarragona)	09/09/1938	
233	Bernat Guerra, Àngel	33	Alcolea de Cinca (Osca)	Forner	Casat/ada	Cap de familia	Alcolea de Cinca (Osca)	10/09/1938	També surt anotada com a darrera residència Sabadell (Barcelona).

234	Segarra Esquerra, Concha	29	Alcolea de Cinca (Osca)	Labors	Casat/ada	Esposa	Alcolea de Cinca (Osca)	10/09/1938	També surt anotada com a darrera residència Sabadell (Barcelona).
235	Bernat Segarra, Concha	6	Ilche (Osca)	Infant/ escolar		Fill/a	Alcolea de Cinca (Osca)	10/09/1938	També surt anotada com a darrera residència Sabadell (Barcelona).
236	Bernat Segarra, Maria Pilar	3	Alfàntega (Osca)	Infant/ escolar		Fill/a	Alcolea de Cinca (Osca)	10/09/1938	També surt anotada com a darrera residència Sabadell (Barcelona).
237	Ribe Vilella, Maria	25	Lleida	Labors	Casat/ada	Cap de família	Tortosa (Tarragona)	27/09/1938	
238	Adell Ribe, Josep M.	6	Lleida	Infant/ escolar		Fill/a	Tortosa (Tarragona)	27/09/1938	
239	Gascón Hernández, Felix	48	Maella (Saragossa)	Camperol	Casat/ada	Cap de família	Maella (Saragossa)	18/10/1938	També surt anotada com a darrera residència Molins de Llobregat (Molins de Rei).
240	Tudó Lecha, Cecilia	44	Maella (Saragossa)	Labors	Casat/ada	Esposa	Maella (Saragossa)	18/10/1938	
241	Tudó Lecha, Alfonso	39	Maella (Saragossa)	Camperol	Solter/a	Cunyat/ada	Maella (Saragossa)	18/10/1938	
242	Gascón Tudó, Celestina	21	Maella (Saragossa)	Labors	Casat/ada	Fill/a	Maella (Saragossa)	18/10/1938	
243	Gascón Tudó, Maria	16	Maella (Saragossa)	Labors		Fill/a	Maella (Saragossa)	18/10/1938	
244	Gascón Tudó, Carmen	13	Maella (Saragossa)	Labors		Fill/a	Maella (Saragossa)	18/10/1938	
245	Agràs Ferré, Rosa	27	Alcover (Tarragona)	Labors	Casat/ada	Únic	Lleida	01/11/1938	Sembla que les quatre procedien de Lleida i no disposaven de recursos suficients, ja que, tot i ser naturals d'Alcover, l'Ajuntament les va inscriure, per al racionament com a refugiades.
246	Barberà Torrell, Enrica	24	Alcover (Tarragona)	Labors	Casat/ada	Cap de família	Lleida	01/11/1938	
247	Gombau Barberà, Dolors	3	Alcover (Tarragona)	Infant/ escolar		Fill/a	Lleida	01/11/1938	
248	Gombau Barberà, Progrés	1	Alcover (Tarragona)	Infant/ escolar		Fill/a	Lleida	01/11/1938	

249	Ferré Serena, Francisca	78		Labors	Únic	Ascó (Tarragona)	30/11/1938	El 30 de novembre de 1938 era enviada pel Comissariat d'Assistència als Refugiats, Delegació III Vegueria (Tarragona).
-----	----------------------------	----	--	--------	------	---------------------	------------	--

Font. Elaboració pròpia a partir de l'Arxiu Municipal d'Alcover (AMA): Fons Ajuntament d'Alcover: Beneficència i Assistència Social. Atenció a refugiats 1936-1938. Fitxes personal refugiat 1936-1938. Sig. sist. 4.5.7. Sig. top. 4.4.27.